

Εξπρεσιονισμός

Από το *expressionism* όρος που παραπέμπει στην *έκφραση*. Ανήκει στα καλλιτεχνικά κινήματα της μοντέρνας τέχνης. Ξεκίνησε στην Γερμανία από την ζωγραφική (Kadinsky, Munch, Kirchner κ.α.) και τοποθετείται στις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα (1905-1940). Αποτέλεσε αντίθεση στον γαλλικό Ιμπρεσιονισμό.

Χαρακτηριστική τάση του έργου των Εξπρεσιονιστών καλλιτεχνών ήταν η επιδίωξη υπερβολής, παραμόρφωσης και αδιαφορίας για μία πιστή – ρεαλιστική αναπαράστασή της. Επικρατεί μία έντονη συναισθηματική αγωνία.

Εκτός από την ζωγραφική, το κίνημα του Εξπρεσιονισμού επηρέασε τη μουσική, τη λογοτεχνία (Κάφκα) και τον κινηματογράφο (όπως Ρόμπερτ Βίνε και Φρήντριχ Βίλεμ Μουρνάου).

Ο Εξπρεσιονισμός στη Μουσική

Βασικό χαρακτηριστικό είναι η ατονικότητα (atonal music) δηλαδή η απόρριψη της έννοιας της «τονικότητας» και γενικότερα του «τονικού μουσικού συστήματος».

Πρωτοπόροι αυτού του κινήματος ήταν ο Άρνολντ Σένμπεργκ και οι μαθητές του Anton Webern και Alban Berg. Και οι τρεις αποτελούσαν τη λεγόμενη 2^η Σχολή της Βιέννης.

Ο Schoenberg επινόησε την Δωδεκάφθογγη μέθοδο σύνθεσης ή Δωδεκαφθογγισμό. Το μουσικό υλικό οργανώνεται με βάση την χρωματική και όχι τις Μείζονες και Ελάσσονες κλίμακες. Από αυτήν ο συνθέτης δημιουργεί μία «σειρά 12 φθόγγων» (μία προμελετημένη σειρά με την οποία εμφανίζονται οι 12 φθόγγοι) βάσει ορισμένων κανόνων και περιορισμών καταργώντας έτσι τις παλιές τονικές σχέσεις. Η «σειρά» αυτή αποτελεί την βάση της δημιουργίας μιας σύνθεσης γι' αυτό και η μουσική λέγεται «σειραϊκή».

Σύμφωνα με αυτή τη μέθοδο οι 12 φθόγγοι πρέπει να είναι ισότιμοι μεταξύ τους (όχι κάποιοι να είναι βασικοί και κάποιοι άλλοι δευτερεύοντες ή απλά οι αλλοιώσεις τους) και να μην υπερέχουν κάποιοι έναντι των άλλων (δηλαδή να μην δημιουργούνται σχέσεις τονικής, υποδεσπόζουσας, δεσπόζουσας). Αποφεύγονται οι επαναλήψεις και όσα διαστήματα κυριαρχούσαν στο Τονικό Μουσικό Σύστημα.

Επικρατούν ρυθμικά σχήματα που δημιουργούν εντάσεις και χρησιμοποιούνται κυρίως διάφωνα αρμονικά διαστήματα (χωρίς αυτά να «λύνονται» σε σύμφωνα).

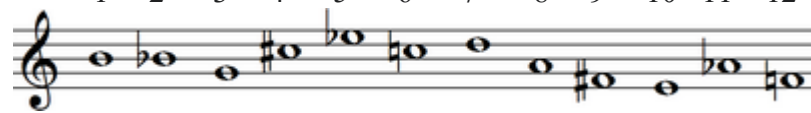
<https://www.youtube.com/watch?v=5h5Xc-rUef4> Schoenberg, *Νύχτα Εξαύλωσης*

<https://www.youtube.com/watch?v=3gWorjgYrmI> Schoenberg, *Συμφωνία Δωματίου* op.2 op. 38, 1906/1939.

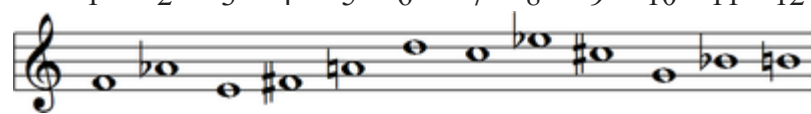
<https://www.youtube.com/watch?v=1GldIOejDNc> Anton Webern, *Τρίο Εγχόρδων* op.20

Παραδείγματα

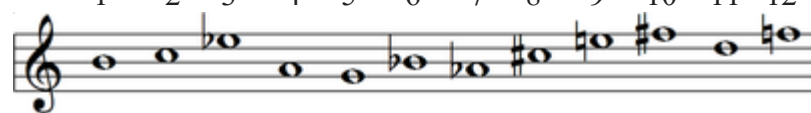
A Η «σειρά» στην αρχική της μορφή
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

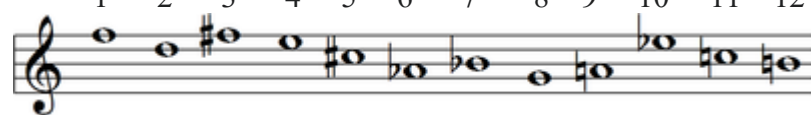
B Η «σειρά» με αντίστροφη κίνηση (τα διαστήματα από το τέλος προς την αρχή)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Γ Η «σειρά» με αντίθετες κινήσεις των διαστημάτων
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Δ Η «σειρά» με αντίθετη και αντίστροφη κίνηση ταυτόχρονα
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Απόσπασμα από το Κουνιτέτο πνευστών op.26 του Schoenberg

